

III spotkanie dydaktyków kadencji 2021

Łódź, 19 maja 2021 r.

Ogólne informacje

Spotkanie odbyło się 11 maja 2021 r. na platformie Google Meet. W spotkaniu wzięli udział reprezentanci 13 samorządów zrzeszonych w Forum Uczelni Technicznych. Tematem przewodnim spotkania było badanie obszarów systemu wsparcia studentów w dydaktyce z wykorzystaniem ankiet. Temat ten został wybrany na poprzednim spotkaniu.

Warunki realizacji najbliższej sesji egzaminacyjnej

Początkową część spotkania zdominowała dyskusja na temat zasad obowiązujących na najbliższej sesji egzaminacyjnej, głównie z zakresu sposobu przeprowadzania egzaminów (zdalnie, stacjonarnie) oraz, w przypadku dopuszczenia obu opcji, kto ma podejmować decyzję w tym zakresie i na jakiej podstawie. Zaproponowane rozwiązania obejmowały:

- Ustalanie formy zaliczenia między starostami i prowadzącymi
- Pozostawienie decyzji w gestii wykładowców. Ponieważ spotkało się to z oporem studentów, Samorząd zaapelował do Władz Uczelni o organizację zaliczeń wyłącznie w formie zdalnej.
- Sesja egzaminacyjna co do zasady zdalna, z zastrzeżeniem, że wykładowca z dziekanem i studentami mogą ustalić z danego przedmiotu zaliczenie stacjonarne.
- Zalecenie sesji stacjonarnej z pozostawieniem ostatecznej decyzji dziekanowi. Warto zaznaczyć, że rozwiązanie to przyjęto na uczelni dysponującej dużą bazą noclegową.
- Zaliczenia zdalne, ale każdy prowadzący może złożyć wniosek o przeprowadzenie zaliczenia na terenie uczelni. Kierunki realizujące zajęcia stacjonarnie będą miały tak realizowane zaliczenia. Dodatkowo u osób, którym zamknięcie uczelni uniemożliwiło realizację projektów, termin oddania w sesji będzie traktowany jako pierwszy.
- Niespisane ustalenia, zgodnie z którymi forma zaliczenia ma odpowiadać formie realizacji zajęć. Brak większego sprzeciwu ze strony prowadzących, którzy w sporej uznali zaliczenia zdalne za znacznie wygodniejsze.

Jako argumenty przemawiające za realizacją sesji w formie zdalnej wymieniono przede wszystkim: problemy z dojazdem oraz kwaterunkiem, mało powszechne zaszczepienie drugą dawką wśród większości studentów oraz kwestie logistyczne – do przeprowadzenia zaliczeń w zgodzie z obowiązującymi obostrzeniami oznacza stosowanie się do ograniczeń liczby miejsc na Sali, co znacząco wydłużyłoby zaliczenia. Dodatkowo na jednej z uczelni ma się wkrótce rozpocząć pilotażowa realizacja wszystkich przedmiotów na wybranym kierunku jako PBL (Project-/Problem-Based Learning). Zaznaczono, że oprócz kwestii organizacyjnych szczególnym wyzwaniem jest też zmiana w mentalności prowadzących.

Ankietyzacja zajęć dydaktycznych

Dyskusję na temat ankietyzacji zajęć dydaktycznych rozpoczęto od pytania o stosowanie ankiet papierowych. Okazało się, że są one nadal wykorzystywane na 2 uczelnia, a na jednej częściowo powrócono do takiej formy w obliczu obaw o brak anonimowości przy ankietach elektronicznych. Problem ten został podniesiony przez więcej uczelni z cytowaniem różnych anegdot. Na jednej z uczelni stosujących ankiety papierowe nigdy nie były one przeprowadzane elektronicznie z powodu braku takiego systemu i trudności z jego stworzeniem lub wdrożeniem, spowodowane brakiem integracji różnych systemów obsługi dydaktyki. Ankiety zbierane były przez starostę/starościnę grupy, po ich uprzednim włożeniu do koperty i jej zaklejeniu. Niestety studenci nie otrzymywali informacji zwrotnej. Same koperty z ankietami były otwierane bardzo późno, a prowadzący zdawali się czasami doskonale wiedzieć, która grupa jak je wypełniła. Aktualnie poszukiwane są rozwiązania mogące zapewnić anonimowość, które poprawiłyby wiarygodność ankiet.

Inna z uczelni zwróciła uwagę, że podstawowym problemem z ankietami zajęć dydaktycznych jest fakt, że są one uruchomione przez cały następny semestr, analizowane w kolejny, więc wnioski wyciągnąć można dopiero po roku – a to bardzo długo. Ponadto same wzory ankiet są bardzo rozbudowane, co dodatkowo utrudnia zachęcanie do ich wypełnienia – zwłaszcza gdy od zajęć już minął dłuższy czas.

Zwrotność ankiet na poszczególnych uczelniach jest bardzo różną. Jedna z największych oscyluje w przedziale 47-55%. Za główne czynniki motywujące studentów tej uczelni do wypełniania ankiet uznano stanowiska z samorządowcami, gdzie po pokazaniu dowodu wypełnienia ankiet student może otrzymać przydatne gadżety. Dodatkowo ustalone są progi zwrotności w skali uczelni, po przekroczeniu których studenci otrzymują dodatkowy dzień (lub dni) rektorski (tj. wolny od zajęć). Metody te sprawdzają się również na innych uczelniach, które je wypróbowały – na jednej z nich zwrotność wzrosła z 20% do 37-38. Wpływ na zwrotność ma też konstrukcja samych ankiet – pytania powinny być krótkie i zwięzłe, preferowane są też oceny binarne (Tak/Nie) i skala Likerta (1-5, 1-7) z możliwością ogólnej wypowiedzi otwartej. W obecnych czasach ważne jest też umożliwienie studentom oceny zajęć z uwzględnieniem aktualnych warunków ich realizacji. Ciekawym pomysłem jest szybsze wypełnianie ankiety (np. jednym kliknięciem), gdy wszystko na zajęciach było w porządku. Rodzi to jednak wątpliwości co do merytorycznej interpretacji tak wypełnianych ankiet.

Za główne problemy z dużą zwrotnością ankiet uznano m.in. większe szanse na ankiety wypełnione bez głębszych przemyśleń, szczególnie przy licznych zachętach z zewnątrz. Dodatkowo kluczowa jest świadomość faktycznych warunków, jakie musi spełnić ankietą z danego przedmiotu by być użyteczną. Szerokie grono studentów podważa sens wypełniania ankiet twierdząc, że nic się nie zmieni niezależnie od ich wyniku. Stwierdzono, że ankiety wypełniane są przede wszystkim przez studentów sfrustrowanych prowadzeniem zajęć przez danego prowadzącego oraz, choć rzadziej, w sytuacji wyjątkowo dobrze prowadzonych zajęć. Problemem są też małe grupy i kierunki, gdzie łatwo wywnioskować, kto napisał daną opinię.

Kluczową kwestią do poruszenia w promocji ankiet studenckich jest budowanie świadomości działania tego systemu. Chodzi tu o informowanie też o dalszych działaniach, już po wypełnieniu formularzy. Bardzo ważne jest bieżące informowanie studentów (np. poprzez przedstawicieli studenckich w gremiach odpowiedzialnych za opracowywanie programów studiów) o działaniach podejmowanych na podstawie opinii i ocen z ankiet studenckich. Nierzadko uczelnie pomimo pism opisujących nieprawidłowości szukają ich potwierdzenia właśnie w ankietach – w opinii władz trudno

oczekiwać zmian w prowadzeniu zajęć, nawet mimo zgłoszonych problemów, jeśli późniejsze ankiety ich nie potwierdzają.

Ankietyzacja innych obszarów systemu wsparcia studentów

Oprócz opisanej wyżej ankiety zajęć dydaktycznych dość powszechne jest też ocenianie w takich badaniach jakości infrastruktury na uczelni. Na jednej z uczelni jest to element ankiety zajęć dydaktycznych, która jest podzielona na kilka sekcji. Jedną z nich dotyczy właśnie infrastruktury. Wybrane uczelnie przeprowadzają też inne ankiety, w szczególności dotyczące jakości obsługi administracyjnej czy prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Te ankiety zdecydowanie częściej są organizowane przez Samorzady, co sprzyja ich adekwatności i mniejsza ryzyko oskarżeń o brak anonimowości. Interesującą ideą są „trzone” ankiety dla Wydziałowych Rad Samorządu, które stanowią bazę do stworzenia własnych, dostosowanych do specyfiki jednostki. W opisanym przykładzie ankiety te obejmują zgłaszanie zastrzeżeń do prowadzących oraz anonimowa ocena przedmiotu, która ma wspomagać ankietyzację uczelnianą. Na innej z uczelni nazywa się to „ankietami śródsesemestralnymi” i jest obecnie wdrażane pilotażowo na jednym z wydziałów. Taka forma wsparcia bywa też realizowana stricte w okresie sesji. Takie formularze do anonimowego zgłaszania zastrzeżeń do samorządu zostały uznane za dobre wsparcie oficjalnych możliwości wypowiedzi o zajęciach, gdyż pozwalają na zgłaszanie uwag nie tylko po zakończeniu zajęć (co sprzyja szybszemu reagowaniu), a ze względu na pełną i niczym niepodważalną anonimowość łatwiej zachęcić studentów do ich wypełniania. Kluczowe jest jednak dogłębne weryfikowanie tak przesyłanych zgłoszeń, w szczególności poprzez szersze konsultacje ze studentami z danego kierunku czy grupy.

Podsumowanie

Ankiety są bardzo ważną formą badania odczuć studentów z prowadzonych zajęć oraz zbierania opinii na ich temat. Choć ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce zobowiązuje uczelnie do ich przeprowadzania, warto zabiegać jako samorząd o takie działania jak: publikowanie zagregowanych i zanonimizowanych wyników ankiet na stronach uczelni, również z ogólną informacją o podjętych działaniach (np. „z 3 nauczycielami o najniższych ocenach przeprowadzono rozmowy dyscyplinujące”), zachęcanie studentów do ich wypełniania różnymi nagrodami, zapewnienie dostępu do danych z ankiet (co umożliwia zarówno RODO jak i ustawa – wystarczy nadać odpowiednie upoważnienia) oraz wpływu na formularze w nich wykorzystywane. Dodatkowo warto jako samorząd angażować się i zachęcać Uczelnię do przeprowadzania innych rodzajów ankiet, w szczególności dot. Infrastruktury, obsługi administracyjnej, prowadzenia zajęć zdalnych i ogółu systemu wsparcia studentów.